

rent naturalia tantum, adhuc lumen unius excederet lumen alterius; et ita posset esse aliqua illuminatio et perfectio, sed non complete.

ARTICULUS VIII.

Utrum homines assumantur ad ordines Angelorum.
(1 p., quaest. 108, art. 8.)

Ad octavum sic proceditur. 1. Videtur quod homines nunquam ad ordines Angelorum assumantur. Quia, secundum Dionysium (4 cap. caelest. Hierarch.), distinguuntur quatuor gradus rerum, scilicet intellectualium, in quo comprehenduntur Angeli; rationalium, in quo sunt homines; sensibilibus, in quo sunt bruta animalia; et existentium, in quo sunt res insensibiles. Sed sensitiva nunquam possunt pertingere ad gradum rationalium. Ergo rationalia nunquam possunt pertingere ad gradum intellectualium; et ita homines non assumantur ad ordines Angelorum.

2. Praeterea, plus distat natura hominis a natura Angelorum, et praecipue superiorum, quam natura unius Angeli a natura alterius. Sed Angelus inferioris naturae non fuit capax illius doni per quod superiores ordinantur in suo ordine; nec breviter Angelus unius ordinis potest pertingere ad superiorem ordinem. Ergo videtur quod nec homines ad ordines Angelorum assumantur.

3. Praeterea, quantumcumque intellectus perficiatur lumine gratiae vel gloriae, semper oportet quod intelligat sub lumine naturali: quia gratia non tollit naturam, sed perficit. Sed lumen naturale in nobis est obumbratum respectu luminis naturalis Angeli. Ergo homo semper magis obscure videbitur quam Angelus. Sed tota substantia gloriae est in visione. Ergo videtur quod homo nunquam pertingat ad gloriam Angelorum.

4. Praeterea, quaecumque differunt in hierarchia, differunt etiam in ordine. Sed Angeli et homines differunt in hierarchia. Ergo videtur quod etiam in ordine; et ita homines non assumantur ad ordines Angelorum.

5. Praeterea, quicumque est in ordine aliquo, habet actum illius ordinis. Sed actus alicujus ordinis est custodire homines et mitti in ministerium, quod non convenit animabus sanctis. Ergo videtur quod homines ad ordines Angelorum non assumantur.

Sed contra est quod Dominus dixit Matth. 22, 50: *quod erunt sicut Angeli Dei in caelo.* Dionysius etiam dicit (in cap. 1 de divin. Nomin.), quod homines Angelorum gloriam sortiuntur. Gregorius etiam dicit (1) in homilia de centum ovibus, quod homines secundum diversitatem meritorum ad diversos ordines transferuntur.

Solutio. Respondendo dicendum, quod circa hoc est triplex positio. Quidam enim (2) Commentator graecus episcopus Eustratus nomine, dicit in commento super 6 Ethic. Aristotelis, quod nullus tantum animae suae profectum sperare potest ut ad operationem intellectuum separatorum pertingat; et

secundum hoc, hominum qui in gloriam assumuntur, esset unus ordo decimus, inferior novem ordinibus Angelorum. Sed haec positio est contraria dictis sanctorum, et videtur sapere haeresim, cum etiam beata Virgo super choros Angelorum exaltata sit: nisi forte dictum Commentatoris intelligatur quantum ad naturalem operationem, in quantum scilicet ex naturalibus pertingere potest.

Alia positio est, quod hominum quidam assumuntur ad ordines Angelorum. Illi vero faciunt unum ordinem decimum: et sic impletur similitudo de decima drachma perdita, quae ponitur Lucae 15. Sed hoc diversimode assignatur. Quidam enim dicunt, quod solum virgines ad hos ordines assumuntur, eo quod cognata est Angelis virginitas, ut dicit Hieronymus (1); alii vero electi decimum ordinem constituunt. Sed hoc non est verum, cum multi non virgines, ut Petrus et Magdalena, multis etiam virginibus eminentiores sint. Unde alii dicunt, quod perfecti assumuntur ad ordines Angelorum; sed illi qui sunt imperfectorum meritorum, decimum ordinem consummabunt. Sed cum ex hominibus et Angelis futura sit una Ecclesia et una hierarchia, non est probabile quod numerus ordinum qui caelesti hierarchiae competit, per tria tera distinctus, ut ipse numerus ordinum exprimat Trinitatis increatae vestigium, per homines augeatur.

Unde tertia positio plus mihi placet, quae etiam dictis sanctorum magis consonat, scilicet quod omnes electi assumantur ad ordines Angelorum, quidam ad superiores, quidam ad inferiores, quidam ad medios pro diversitate suorum meritorum; sed beata Virgo Maria super omnes. Sed utrum assumantur tot de hominibus quot eeciderunt Angeli, vel quot perstiterunt, vel quot fuerunt utriusque, vel plures vel pauciores: ille scit cui soli cognitus est numerus electorum, in superna felicitate locandus (2).

Ad primum ergo dicendum, quod plus distat ratio a sensu quam intellectus a ratione: quia sensus et ratio non communicant in uno objecto; cum sensus apprehendat intentiones rerum cum conditionibus materiae; ratio autem et intellectus intentiones a conditionibus materiae separatas; unde in objecto conveniunt; differunt autem in modo: quia in cognitionem veritatis ratio inquirendo pervenit, cum intellectus simpliciter intuitu videt; unde ratio ad intellectum terminatur; unde etiam in demonstrationibus certitudo est per resolutionem ad prima principia, quorum est intellectus; et ideo non est inconveniens, si homines in sui ultimo gradu ad gradum intellectualium pertingunt.

Ad secundum dicendum, quod meritum hominis est efficacius quam meritum Angeli: tum propter difficultatem, quae est occasio majoris conatus; tum etiam propter continuum augmentum gratiae, quod potest esse in homine, ut de virtute in virtutem proficiat, cum homo sit diutius victor quam Angelus fuerit: tum etiam in quantum merita nostra

efficaciam habent ex merito Christi, cuius gratia est quodammodo infinita: *Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahae*, Hebr. 2, 10, et ideo magis possunt homines virtute meriti transferri in gradum aliorum naturae quam etiam Angeli.

Ad tertium dicendum, quod in homine naturalis actio nunquam potest attingere ad aequalitatem Angelorum; sed lumen gloriae superabundans omnem umbram evacuat, non quidem tollendo naturam, sed perficiendo lumen intellectuale, quod secundum naturam in nobis defectively participatur (1).

Ad quartum dicendum, quod secundum Dionysium (de cael. Hier. cap. 1, et de eccles. Hier. cap. 1, et 4), sicut se habet nostra hierarchia vel Ecclesia ad caelestem, ita hierarchia veteris legis ad nostram; unde sicut vetus hierarchia erat via in nostram et significabat eam, et propter hoc, veniente nova, vetus assumpta est in illam et ad ordines ejus, ita etiam nostra hierarchia est via in caelestem, et signum ejus; unde in patria non erit

(1) Al. percipiatur.

DISTINCTIO X.

An omnes spiritus caelestes mittantur, et ponit duas opiniones; et auctoritates quibus innuntiantur.

Hoc etiam investigandum est, utrum omnes illi caelestes spiritus ad exteriora nuntianda mittantur. Quidam putant, aliquos in illa multitudine esse qui foras pro officio exeunt, alios qui semper intus assistunt, sicut scriptum est in Daniel. (8, 10): « Milia militum ministrabant ei, et decies centena milia assistebant ei. » Item Dionysius (1) in Hierarchia, quae sacer principatus dicitur, de praelatione spirituum ait: (cap. 7): « Superiora illa agmina ab intimis nunquam recedunt, quoniam ea quae praecementum, usum exterioris officii nunquam habent. » His auctoritatibus innuntiat qui Angelos mitti nisi inferiores indicantur. Quibus objicitur quod Isaias (cap. 6, 6) ait: « Volavit ad me unus de Seraphim; » qui ordo superior est et excellenter. Ideoque si de illo ordine mittuntur, non est ambigendum quin etiam et de aliis mittantur. Apostolus quoque ait (Hebr. 1, 14): « Omnes sunt ministratores spirituum, in ministerium missi. » His testimoniis asserunt quidam, Angelos mitti. Nec debet indignum videri si etiam superiores mittantur, cum et ille qui creator est omnium, ad haec inferiora descenderit.

Quod si omnes mittantur, cur unus tantum ordo nomine Angelorum censetur.

Hic oritur questio. Si omnes mittantur et nuntii Dei existant, quare unus tantum inter novem ordines Angelorum nomine censetur? Ad quod quidam dicunt omnes quidem mitti; sed alios saepius et quasi ex officio injuncto, qui proprie Angeli vel Archangeli nominantur; alios vero ratius mitti, scilicet majores causa extra communem dispensationem obstat: qui cum Angelorum ministerium suscipiunt, etiam nomen assumunt. Unde in Psalm. (105, 4): « Qui facit Angelos suos spiritus: » quia illi qui natura spiritus sunt, aliquando Angeli, id est nuntii, fiunt.

Putant quidam, Michaelen, Gabrielem et Raphaelen de superiori ordine jusse, et sunt haec nomina spirituum, non ordinum.

Et putant quidam, Michaelen, Gabrielem et Raphaelen

(1) Immo potius Gregorius, qui postquam hom. 54 in Evang. ut ex Dionysio Areopagita (quem antiquum et venerabilem Patrem vocat) praemisit quod ex minorum Angelorum agminibus Patrem ad explendum ministerium visibiliter mittitur, cum ad humana solata venisset: subdit: *Nam superiora illa agmina etc.* Hoc et S. Thomas notat infra in expositione Textus (Ex edit. P. Nicolai).

alia hierarchia hominum et Angelorum, sed una et eadem, et homines in ordines Angelorum distribuentur.

Ad quintum dicendum, quod actus Angelorum in nos consequitur ordines Angelorum magis quantum ad gradum naturae (quia angelica natura medium est inter Deum et nos) quam secundum essentialia proprietates ordinis. Ideo sicut animae damnatorum non dantur nobis in exercitium, ita nec animae sanctorum in custodiam, quia hoc non competit eis secundum gradum naturae suae.

Expositio textus.

Unde Dionysius tres ordines Angelorum esse tradit. Sciendum, quod Magister in verbis sequentibus partim accipit sententiam Dionysii, scilicet quantum ad numerum ordinum, partim sententiam Gregorii quantum ad eorum dispositionem: quia secundum Dionysium Principatus sunt de inferioribus et Virtutes de mediis; secundum Gregorium e converso. Sed ordo Dionysii est secundum quod ipse prius enumeravit, incipiens ab inferioribus, ibi: *Angelos, Archangelos etc.*

de superiori ordine fuisse. Michael interpretatur, Quis ut Deus, Gabriel, fortitudo Dei, Raphael, medicina Dei. Nec sunt ista nomina ordinum, sed spirituum. Et dicunt quidam, singulum horum, unius proprie ac singulariter spiritus esse nomen. Alii vero non unius singulariter et determinate, sed nunc hujus, nunc illius esse nomen secundum qualitatem eorum ad quae nuntianda vel gerenda mittuntur. Sicut et daemones quaedam nomina sunt quae quidam putant unius esse propria, alii vero pluribus communia. Diabolus quippe qui graece ita vocatur, et criminatur interpretatur vel deorsum fluens, Hebraice dicitur שָׂטָן id est adversarius; dicitur et אֲסִיִּיִּיִּי id est apostata et absque jure; dicitur etiam אֲבִירִיִּיִּי id est additamentum eorum; et alia plura reperies nomina quae vel unius spiritus sunt propria, vel pluribus communia.

Quomodo determinent praemissas auctoritates quae videtur adversari, qui dicunt, omnes Angelos mitti.

Qui autem omnes Angelos mitti asserunt, praemissas auctoritates, Danielis scilicet et Dionysii, ita determinant. Dicuntur superiora agmina Deo assistere et ab intimis nunquam recedere, non quin aliquando mittantur, sed quia rarissime ad exteriora prodeunt: neque tunc ab intimis recedunt, sed Dei praesentiae et contemplationi semper assistunt. Quod etiam faciunt qui frequenter mittuntur.

Quos alii dicunt mitti et quos dicunt non mitti, cum determinatione auctoritatum quae videtur sibi adversari.

Alii vero dicunt tres ordines supremos, scilicet Seraphim, Cherubim et Thronos ita creatori Deo assistere quod ad exteriora non exeant. Inferiores autem tres ad exteriora mitti. Tres vero medios inter utrosque consistere non modo dignitate vel loco, sed etiam officio: quia praecipuum divinum a superioribus accipiunt, et deferunt ad inferiores. Ideoque cum supremi mediis et mediis imis atque hi hominibus praecipuum Dei nuntiant; merito omnes Angelos nominari dicunt. Et ob id forte Apostolus dicit (Hebr. 1) omnes spiritus administratores esse Filii; et mitti in ministerium. Vel per omnes, non singulos ordines, sed de inferioribus ordinibus singulos Angelos complexus est. Illud vero quod Isaias (cap. 6) dicit, per verba Dionysii (de cael. Hier., cap. 15) determinant, dicentis: « Hi spiritus qui mittuntur percipiunt hominum vocabulum quorum gerunt officium. » Unde dicunt, illum Angelum qui missus est ad Isaiam, ut mandaret et incenderet labia Prophetae, fuisse de ordine inferiorum; sed ideo dicitur esse fore de Seraphim, quia veniebat incendere et consumere delicta Isaias.

(1) Nimirum homil. 54 in Evang. ubi ovium parabolam explicat (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Cujus mentio specialis apud Gesnerum in Bibliotheca sua; et commentaria tantum ejus in 2 Analyticorum posteriorum librum recensent, quia forte alia exiderunt. Fuit autem Nicenus Metropolitae longe alius ab Eustatio Antiocheno (Ex edit. P. Nicolai).

(1) Scilicet in serm. de Assumpt. cuius initium est. *Cogitis me, o Paula et Eustochium.* Sed Sophronii potius esse quam Hieronymi, passim creditur, et notatur ibidem. Sententiam eandem porro habet expressa Chrysologus, explicans cur Angelus a Deo ad Virginem sit missus propter incarnationem nuntiandam, serm. 145 qui de Annotatione inscribitur: *Beata Angelus ad virginem: quia semper Angelus est cognata virginitas* (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Et in collecta quadam pro vivis et defunctis dicitur (Ex edit. P. Nicolai).

Diviso textus.

Posita distinctione ordinum, Magister hic determinat quosdam actus qui ordines distinctos consequuntur: et dividitur in partes duas: in prima determinat de quibusdam actibus qui consequuntur omnes ordines, scilicet assistere, et ministrare; in secunda determinat de actu custodiam, qui specialiter uni ordini competit, distinctione 11: *Illud quoque sciendum est, quod Angeli boni deputati sunt ad custodiam hominum.* Prima in tres, secundum tres opiniones, quae in littera ponuntur; secunda incipit ibi: *Quibus obicitur quod Isaias ait;* tertia vero ibi: *Alii vero dicunt, tres ordines supremos . . . ita creatori Deo assistere quod ad exteriora non exeunt.* Circa secundum tria facit: primo ponit ea quae sunt ad confirmationem secundae positionis contra primam; secundo excludit quamdam questionem, ibi: *Hic oritur quaestio. Si omnes mittuntur . . . quare unus tantum inter novem ordines Angelorum nomine censetur?* tertio respondet ad probationes primae opinionis, ibi: *Qui autem omnes Angelos mitti asserunt, praedictis auctoritates . . . ita determinant.* Quaestio autem quam remouet, sumitur ex nomine Angeli; unde primo remouet eam; secundo exponit quaedam nomina Angelorum, ostendens in quibus conveniant, ibi: *Et putant quidam Michaelen, Gabrielem, Raphaelen de superiori ordine fuisse.*

QUAESTIO I.

Hic quatuor quaeruntur: 1.º utrum omnes Angeli assistant; 2.º utrum omnes ministrent; 3.º si non, qui assistant, et qui ministrent; 4.º utrum illi qui ministrant, per ministerium a contemplatione retardentur.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum omnes Angeli assistant.
(1 p., qu. 112, art. 5.)

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod omnes Angeli assistant. Assistere enim dicuntur Regi qui ejus vultum praesentialiter intuentur. Sed Matth. 18, 10, dicitur de Angelis ad custodiam deputatis, quod *semper vident faciem Patris*; qui tamen sunt inferioris ordinis. Ergo videtur quod omnes Deo assistant.

2. Praeterea, secundum Gregorium (hom. 54 in Evang.) illi dicuntur assistere qui intima contemplatione perfruuntur. Sed omnes Angeli intime contemplantur, cum eos a contemplationis acumine nec pondus corporis neque culpa retardet. Ergo videtur quod omnes assistant.

3. Praeterea, cuiuscumque venit illud quod majus est, videtur etiam quod minus est sibi convenire, si utrumque sit dignitatis. Sed inter omnes actus patriae, fructus est nobilissima. Ergo cum omnes fruuntur, videtur multo fortius quod omnes assistant.

4. Praeterea, a conspectu Dei multo amplius distant mali angeli quam boni. Sed mali angeli etiam dicuntur Deo assistere, ut habetur Job, 1, 6, quod *cum venissent (1) filii Dei ut assisterent co-*

(1) Al. venient.

ram Domino, affuit inter eos etiam satan. Ergo videtur quod omnes Angeli assistant.

Sed contra, Daniel, 7, 10 dicitur: *Milia millium ministrabant ei*; ubi dicit Gregorius (1), quod alii sunt qui assistant, alii qui ministrant. Ergo non omnes assistant.

Praeterea, illi dicuntur Regibus assistere qui in eorum palatiis habitant. Sed, secundum Dionysium, esse in vestibulis (2) Divinitatis est proprium primae hierarchiae. Ergo videtur quod illi tantum assistant.

Solutio. Respondeo dicendum, quod assistere dicitur in Angelis ad similitudinem eorum qui Regibus assistunt. Assistere autem Regi dicitur qui circa eum sunt. Unde cum proprium primae hierarchiae assignet Dionysius circa Deum esse, eis tantum convenit assistere. Dicuntur autem circa Deum esse, inquantum immediate illuminationes percipere possunt in ipsa simplicitate divini luminis, et hoc propter perspicacitatem suae intelligentiae. Quanto enim aliquis intellectus est perspicacior, tanto ex principio universali cognito in plures conclusiones et in plura seclibilia potest devenire: et illi qui minus sunt perspicacis intellectus, non possunt quaestionum veritates videre nisi in principiis contractis et appropriatis ad materiam illam. Et ideo illi supremi intellectus primae hierarchiae in ipso primo illuminationum principio omnis illuminationis rationes percipiunt; et propter hoc circa Deum esse dicuntur, et ei assistere; inferiores vero cognitionem accipiunt ex ipso lumine jam diviso et multiplicato in ipsis supremis Angelis respectu divinae simplicitatis; et propter hoc non dicuntur circa Deum esse, et sibi assistere.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis omnes immediate essentiam divinam contemplentur, non tamen in ipsa omnes inspicere possunt hoc quod ad eorum ordinem, id est hierarchiam, pertinent; et ideo non assistant, proprie loquendo, omnes.

Ad secundum dicendum, quod intime contemplari potest dici aliquis tripliciter. Vel secundum quod ejus consideratio non distrabitur ad exteriora sensibilia; et sic omnes Angeli boni et mali intime contemplantur, quia scientiam a sensu non accipiunt; aut per hoc quod non indigent exteriori similitudine in qua Deum contemplentur, quae scilicet sit extra essentiam ejus, sed eum in essentia sua vident; et sic intime contemplantur omnes beati, non autem in statu creationis, nec iterum mali Angeli: aut per hoc quod non tantum essentiam Dei vident, sed ipsam penetrantes, in ipsa inspicunt ejus effectus, qui in ipsa per similitudinem refluunt; et sic intime contemplari est proprie assistere; et hoc solum Angelis primae hierarchiae convenit; secundum alios vero modos dicitur secundum quod assistere.

Ad tertium dicendum, quod fructus est nobilissimus actus patriae; qui quamvis omnibus communis sit, non tamen aequaliter omnibus contingit; sed sunt diversi gradus fructuorum, et altissima fructus est in assistendo. Unde non sequitur quod omnes fruentes assistant.

(1) In Glossa ex hom. 54 in Evang. et expressius lib. 17 Moral., cap. 9. Ex edit. P. N. Colai.
(2) Al. investigabilis.

Ad quartum dicendum, quod daemones dicuntur inter assistentes, inquantum cum eis conveniant in primo modo intimae contemplationis.

ARTICULUS II.

Utrum omnes Angeli mittantur in ministerium.
(1 p., qu. 112, art. 2.)

Ad secundum sic proceditur. 1. Videtur quod omnes Angeli in ministerium mittantur. Nulli enim dubium est quin divinae personae excedant omnes Angelos in infinitum. Sed divinae personae mittuntur, ut Filius et Spiritus sanctus, ut in 1 lib. (dist. 13, quaest. 1, art. 2), dictum est. Ergo multo fortius omnes Angeli.

2. Praeterea, inter omnes ordines primus ordo est Seraphim. Sed Seraphim leguntur missi. Isai. 6, 6: *Volavit ad me unus de Seraphim.* Ergo videtur quod multo fortius alii mittantur.

3. Praeterea, Apostolus ad Hebraeos intendit probare per ministerium Angelorum, Christum Angelis majorem esse, per hoc quod ipse, non sicut minister, sed sicut verus haeres in domo Dei Patris est. Unde dicit ad Hebr. 1, 14, quod *omnes sunt ministratores spiritus, in ministerium missi.* Sed Christus simpliciter omnibus Angelis major est. Ergo videtur quod, secundum intentionem Apostoli, omnes Angeli in ministerium mittantur.

4. Praeterea, omnes caelestes spiritus Angeli dicuntur. Sed Angelus idem est quod nuntius. Ergo videtur quod omnes ad exteriora nuntianda mittantur.

5. Praeterea, quod Angeli ministrent nobis, hoc est propter eximiam caritatem eorum in nos. Sed quanto superiores sunt, tanto majori caritate fervent. Ergo videtur quod eis convenit magis nobis ministrare.

Sed contra, secundum Dionysium (cael. Hier. cap. 5), haec est lex Divinitatis inviolabiliter stabilita, quod a primis ultima per media perfeiantur. Sed inter nos et primos Angelos sunt medii inferiores. Ergo primorum actio immediate non pervenit ad nos, sed est per medios secundos.

Praeterea, inter agens et recipiens dicitur (1) esse proportio. Sed recipere divinas illuminationes proportionatas nobis, et per convenientiam nostrae hierarchiae, convenit inferioribus Angelis. Ergo videtur quod tantum immediate ipsi ad nos mittantur.

Solutio. Respondeo dicendum, quod Gregorius (hom. 54, in Evang.) istam quaestionem movet; sed in neutram partem assertive determinat. Quidam vero dicunt, aliquos Angelos ex officio ad ministerium deputari, ut inferiores; sed quod (2) aliqua causa extra communem dispensationem exorta, etiam superiores in ministerium mittuntur. Sed istud non videtur necessarium: quia ad quantumcumque maxima nuntianda vel exequenda inferiores ordines sufficient. Et praeterea, quamvis hujusmodi magna fiat praeter communem cursum naturae, non tamen fiunt praeter ordinem gratiae, secundum quem ordinem (3) distinctio attenditur. Et ideo secundum Dionysium dicendum, quod superiores Angeli nun-

(1) Forte debet.

(2) Al. mittitur quod.

(3) Al. ordinem.

quam immediate circa nos ministerium habent: et hujus ratio ex tribus potest assumi. Primo ex dispositione divinae sapientiae, ejus ordinatione vel lege sancitum est ut a superioribus in ultima per media actiones perveniant, ut sic sit ordinata connexio in omnibus partibus universi, et nulli sua nobilitas subtrahatur, quae est in hoc ut inferiorum quodammodo causa existat quantum ad aliquid. Secundo ex parte illuminationum. Sicut enim in actionibus corporalibus requiritur proportio inter agens et recipiens, quod praecipue in sensibus patet, qui ab excellenti sensibili corrumpuntur; ita etiam est in intellectualibus. Unde intellectus habes ad subtilissimas veritates non pertingit. Cum ergo lumine intellectuale in supremis Angelis sit simplicissimum et universalissimum, non est proportionatum intellectui nostro, qui est in ultimo gradu intellectualium substantialium; nisi prius contrahatur et determinetur in ipsis inferioribus, qui sunt minoris simplicitatis. Tertio ex parte ipsarum actionum quas circa nos exeunt: cum enim actiones ministerii sint particulares, et circa particularia, oportet quod earum consecutio sit per formas magis contractas et particulares quam in superioribus (1). Hae autem sunt formae quae sunt in Angelis inferiorum ordinum: et ideo executio divinorum mysteriorum pertinet ad inferiores Angelos; et haec est causa quare philosophi posuerunt duplices motores orbium: scilicet quosdam conjunctos, quos vocabant orbium animas, quorum conceptiones sunt determinatae et particularizatae; et hos etiam Avicenna (tract. 11 suae Metaph., cap. 2, circa finem) dicit Angelos ministrantes: alios vero separatos, quos intelligentias dicunt, in quibus sunt formae simplices et universales; et hos dicit Angelos esse assistentes. Unde patet quod haec positio rationabilior est: tum quia Dionysius hoc tradit, qui discipulus Pauli fuit, et dicitur ejus visiones scripsisse; unde eum frequenter in auctorem inducit, et praecipue in divisione hierarchiarum, et, sicut in 15 cap. caelest. Hier. innuit, haec positio vulgata erat tempore primitivae Ecclesiae: tum etiam quia dictis philosophorum magis consonat, ut ab eis ea quae contra fidem non sunt, accipiamus, aliis resecatis.

Ad primum ergo dicendum, quod missio aequivoce convenit divinis personis, et ipsis Angelis: divinae enim personae non mittuntur mutando locum, sed per novum effectum gratiae gratum facientis in sanctis animabus; sed Angeli mittuntur mutando locum, et operando in nos, non sicut agens primum, sed sicut agens secunda determinata et proportionata respectu propriorum recipientium: et ideo ratio procedit ex aequivoce.

Ad secundum dicendum, quod illam objectionem solvit Dionysius (in 15 cap. caelest. Hierar.) dupliciter. Primo ut dicatur, quod ille qui missus est ad purgandum labia Isaiae, fuit de inferiori ordine, et dictus est de Seraphim aequivoce, quia per ignem purgare venerat. Secundo ut dicatur, vere eum fuisse de ordine Seraphim. Non tamen ille Angelus qui visionem revelabat, erat de superiori ordine, sed de inferiori. Sed cum virtus hierarchica quae est in inferioribus Angelis, sit primo a Deo, et consequenter a superioribus descendens; Angelus visionem formans reduxit Prophetam in cogni-

(1) Al. maxime contractas et particulares in superioribus.

tionem non solum virtutis immediate agentis, sed etiam virtutis divinae, unde ostendit Dominum super solum sedentem; et per consequens virtutem supremorum in Angelis, unde ostendit Seraphim circa thronum stantia; et ostendit virtutem purgativam ab eis per inferiores Angelos usque in homines devenire, per hoc quod Seraphim videbatur ad eum vulnus pervenire. Et ponit exemplum de sacerdote, qui absolvit ex potestate a Pontifice descendente; ac si diceret: Pontifex te absolvit, qui mihi tradidit potestatem absolvendi te: ita et Angelus ostendit Seraphim purgantem, quia ipse in virtute ejus purgabat.

Et per hoc etiam patet responsio ad tertium: quod omnes dicuntur ministrare, in quantum inferiores virtute superiorum, ministerium exequentur. Vel potest dici, quod Apostolus, Hebr. 1, intendit probare praecminentiam novae legis ad veterem, propter eminentiam Christi, qui novam legem dedit, ad Angelos, per quos vetus lex tradita est. Unde loquitur quantum ad Angelos ultimi ordinis, per quos lex tradita est; ut sic lex nova, cujus Christus est auctor, legi veteri praeponeatur.

Ad quartum dicendum, quod omnes caelestes spiritus, secundum Dionysium (cael. Hier., cap. 15, et de div. Nom., cap. 4), dicuntur Angeli, non quia ad aliquid nobis nuntiandum mittantur, sed quia divinum lumen, quod caligini et tenebris propter sui simplicitatem, et immensitatem fulgoris comparatur, secundum quod est in suo fonte, in ipsis recipitur cum minori simplicitate; et ideo magis est proportionatum intelligibilibus (1) sequentium; et propter hoc dicuntur nuntiare vel manifestare lumen divinum; et sic unusquisque angelus inferior sui superioris manifestativus est, sicut nubes nuntiant lumen solis, quod in suo fonte inspicere non potest. Si autem dicantur Angeli propter nuntiationem exteriorum, ut Gregorius dicitur videtur (hom. 54, ut supra), tunc etiam Angelis superioribus convenit, in quantum de rebus nuntiandis inferiores illuminant.

Ad quintum dicendum, quod superiores Angeli propter caritatem quam in nos habent, inferiores movent et dirigunt ad operandum nostram salutem: nec aliquid perfectae caritati detrahitur, si ministerium immediate non exequentur.

ARTICULUS III.

Utrum omnes Angeli secundae hierarchiae mittantur.
(1 p., qu. 112, art. 4.)

Ad tertium sic proceditur. 1. Videtur quod omnes Angeli secundae hierarchiae mittantur. Omnes enim Angeli vel assistunt vel ministrant. Sed assistere est proprium primae hierarchiae, cujus est circa Deum esse, secundum Dionysium (de cael. Hierar., cap. 7). Ergo omnes alii in ministerium mittuntur.

2. Praeterea, secundum Gregorium (lib. 17 Moral., cap. 9), plures sunt qui mittuntur quam qui assistunt. Sed si Angeli secundae hierarchiae non mittantur, plures assisterent, quia sex ordines, tribus tantum ministrantibus. Ergo illi de media hierarchia mittuntur.

(1) Forte intellectibus sequentium, id est inferiorum Angelorum.

5. Praeterea, cum nullus Angelus alteri sit aequalis, quilibet Angelus praeter primum et ultimum, est medius inter alios duos. Si ergo de ratione mediae hierarchiae esset quod in ministerium non mitteretur, pari ratione nullus Angelus mitteretur in ministerium, nisi ultimus tantum: quod dissonat et a veteribus Scripturis et a dictis sanctorum. Ergo videtur quod illi de media hierarchia mittantur.

4. Praeterea, omnis potestas est ordinata ad executionem operis. Sed nomina ordinum secundae hierarchiae imponuntur a gradu potestatis. Ergo videtur quod eorum sit mitti ad exequendum ministerium.

3. Sed contra, ordines unius hierarchiae videntur esse aequipotentes in modo accipiendi divinas illuminationes. Sed Dominationibus, quae sunt in media hierarchia, non convenit in ministerium mitti: quia ministrare est contra rationem domini. Ergo videtur quod nec alii ordines mediae hierarchiae mittantur.

6. Praeterea, lex Divinitatis est ut superiores reducant ultimos per medios. Sed inter mediae hierarchiam Angelorum et nostram est ultima hierarchia angelica. Ergo videtur quod illuminationes non immediate perveniant ad nos a media hierarchia; et ita Angeli illius hierarchiae non mittantur.

Solutio. Respondeo dicendum, quod quidam dicunt, Angelos primae hierarchiae nullo modo mitti sed assistere; Angelos vero tertiae hierarchiae mitti ad nos; sed Angelos mediae hierarchiae mitti ad illos de tertia; et haec est opinio quae tangitur in littera. Sed non videtur convenire. Tum quia secundum hoc non esset differentia inter primum et mediae hierarchiam: non enim potest intelligi missio Angeli a I Angelum nisi per hoc quod unus alium illuminat: sicut autem secunda illuminat tertiam, ita verba secundam. Tum etiam quia dictis sanctorum non consonat, qui assignant ordinibus secundae hierarchiae actus qui in executione exterioris ministerii complentur, ut miracula facere, daemones arere, et hujusmodi. Et ideo sequendo rationes nominum in sacra Scriptura nobis traditorum, ex quibus, secundum doctrinam Dionysii (de cael. Hierar., cap. 7, usque ad 9 cap.), ordinum proprietates et officia colligere oportet, dicimus quod mediae hierarchiae duo ultimi ordines, scilicet Virtutes et Potestates, in exteriori ministerium mittuntur; Dominationibus autem mitti in ministerium non competit, sed dirigere omnes inferiores in suis ministeriis: hoc enim pertinet ad dignitatem domini ut ad nutum ejus dirigantur actiones subditorum, et ipse actionibus eorum non admisceatur. Unde a Gregorio (loc. cit.) Principatibus et Potestatibus praesse dicitur, et a Dionysio (de cael. Hierar., cap. 8) major omni subiectione describitur Dominationum ordo. Et ita relinquatur quod ordo Virtutum sit supremus omnium ordinum qui mittuntur, quasi pertinens ad ultimum in divinis ministeriis: quod non nisi competit: quia virtus dicitur ultimum in re de potentia, ut ponitur in I Caeli et mundi. (text. 96.)

Ad primum ergo dicendum, quod nullus ordo mediae hierarchiae est, proprie loquendo, de dispositione assistentium, sed pertinet ad dispositionem ministrantium. Sicut autem in artificialibus invenitur aliquis artifex qui tantum manu operatur exequens praecceptum alterius et nulli imperans, si-

ARTICULUS IV.

Utrum Angeli impediuntur a contemplatione per executionem ministerii.

Ad quartum sic proceditur. 1. Videtur quod Angeli per executionem ministerii a contemplatione retardentur: quia, ut habetur Tobiae 12, 20, Angelus in ministerio existens, dicit: *Tempus est ut revertar ad eum qui misit me.* Sed non revertitur nisi per contemplationem. Ergo videtur quod per ministerium a contemplatione Dei abscesserit.

2. Praeterea, una potentia finita non potest simul in plures operationes. Sed potentia Angeli finita est. Ergo videtur quod non potest simul contemplari et ministrare.

3. Praeterea, intellectus creatus non potest simul plura intelligere. Sed quando ministrant Angeli, intellectu considerant ea quae agunt. Ergo videtur quod tunc divina contemplari non possunt.

4. Praeterea, locus contemplationis est caelum empyreum. Sed cum sunt hic, secundum Damascenum (lib. 2 Fid. orth., cap. 5) non sunt in caelo. Ergo videtur quod exequendo circa nos ministerium, a contemplatione retardentur.

Sed contra est quod dicit Gregorius (1) (hom. 54 in Evang.) quod sic ad exteriora procedunt quod ab intimis nunquam recedunt. Ergo videtur quod semper contemplantur vel assistant, si sunt idem ministrantes et assistentes.

Praeterea, beatitudo Angelorum non minuitur eorum ministerio. Sed eorum beatitudo tota est in contemplatione Divinitatis. Ergo in nullo per ministerium eorum contemplatio retardatur.

Solutio. Respondeo dicendum, quod Angeli beati nullam operationem habent quae non sit essentialis beatitudini, vel in qua per contemplationem beatam non dirigantur; et ideo contemplatio eorum se habet ad ministeria quae exequentur, sicut in artifice consideratio regularum artis ad executionem operis: eo quod ipse Deus est finis omnium operum hierarchicorum, et a fine sumitur ratio cujuslibet operis; et ita se habet finis ad operabilia sicut principium ad speculabilia, ut in 2 Physic. (text. 91) dicitur. Et ideo, sicut artifex simul considerat rationem artis et exequitur opus; ita et Angelus simul contempletur Deum et ministrat nobis.

Ad primum ergo dicendum, quod Angelus dicitur discedere a Deo non per intermissionem contemplationis, aut per locum (quia intra Deum currunt quocumque mittantur, ut dicit Venerabilis Beda (2), eo quod Deus ubique est), sed per hoc quod ab invisibilitate recedens visibilis apparet (3), sicut Filius exivit a Patre et venit in mundum, visibilis hominibus factus, Joan. 16: et similiter dicuntur reverti ad Deum, quando deposita

(1) Partim lib. 2 Moral., cap. 2, ubi ait: *Non sic foras exeunt ut internae contemplationis gaudio priventur; et inferioris: Per hoc quod circumscriptioni sunt, exeunt; et per hoc quod intus quoque praesentes sunt, nunquam recedunt etc.* Partim ex hom. 54 in Evang., post sententiam Dionysii superior relata ex professo (Ex edit. P. Nicolai).

(2) Ex Gregorio tamen mutatus, qui homil. 54 praenotata sic ait: *Et missantur (a Deo) et ante ipsam sunt; quia quilibet misit ventant, intra ipsam currunt* (Ex edit. P. Nicolai).

(3) Nicolaus: ab invisibilitate recedunt, visibiles apparent.

cut ille qui praeparat materiam; alius vero qui praecipit praeparanti materiam, et ipse operatur ad inducendam formam; alius vero qui nihil operatur sed praecipit, habens rationes operis sumptas ex fine cujus est conjectator, et talis dicitur architector (1), quasi princeps artificum, vel usualis in quantum utitur ministerio subditorum ad suum finem, ut ex 2 Physic. (text. 25) habetur; ita etiam in ministeriis divinis Dominationes sunt quasi artifices dirigentes et imperantes; alii vero sicut exequentes secundum gradum et modum suum: nihilominus omnes ministri dicuntur, sicut et isti omnes artifices.

Ad secundum dicendum, quod secundum hanc positionem verificatur dictum Gregorii (lib. 17 Moral., ut supra); quia plures erunt ordines ministrantium (quia sex) quam assistentium, qui sunt tres, ut ex dictis patet.

Ad tertium dicendum, quod medium, in quantum hujusmodi, non est immediate operativum: quia actio est secundum contactum vel secundum situm in corporalibus, vel secundum ordinem in spiritualibus: sed si aliquid sit medium quantum ad aliquid, et quantum ad aliud ultimum, potest immediate agere. Hoc autem contingit quando plures secundum gradum potentiae differentes, super idem operationem habent. Erit enim aliqua actio quam circa illud potest efficere superior quam non potest inferior facere; et quantum ad illam actionem illud supremum est ultimum. Alia vero actio est quam poterit inferior facere; et in illa est supremum operans et non ultimum; sed medium inter primum dirigens et ultimum operans; unde hanc actionem non faciet medium nisi mediante ultimo: quod patet in exemplo prius inducto. Artifex enim qui inducit formam, in hac operatione est ultimus: quia nullus infra eum hoc potest, ut verba gratia, compagine tabulas ad formam navis complendam; et ideo hoc immediate facit. Sed praeparationem materiae per dolationem tabularum facit mediante inferiori artifice, in quantum dat sibi regulas, quales debeant esse tabulae aptae ad compaginationem navis. Ita est etiam in ordinibus Angelorum. Potestates enim habent actum circa ea quae pertinent ad tranquillitatem totius universi in quantum habent potentiam non limitatam; et talia ordo Potestatum per se facit. Alia vero sunt quae pertinent ad statum unius provinciae vel regni, et hoc non faciunt Potestates nisi mediantibus Principatibus, qui haec per se exequentur. Quaedam vero sunt pertinentia ad aliquem vel ad aliqua specialiter: et haec etiam Principatus non exequentur nisi mediantibus Angelis: in quibus etiam quae majora sunt, fiunt immediate per superiores; et quae minoria sunt, immediate ab inferioribus.

Ad quartum dicendum, quod ex hoc quod ordines secundae hierarchiae nominantur a potentia, significatur quod ad ministrativam dispositionem pertinent; sed non oportet quod omnes immediate ministerium exequantur.

Ad alia etiam duo patet responsio per ea quae dicta sunt.

(1) Nicolai architecton.

visibilis specie ad pristinam invisibilitatem revertuntur.

Ad secundum dicendum, quod contemplatio Angelorum magis se habet per modum receptionis quam actionis; et ideo, sicut luna simul recipit lumen a sole et illuminat inferiora corpora; ita etiam Angelus simul illuminatur a superiore et illuminat inferiorem, vel ministrat circa nos.

Ad tertium dicendum, quod ea quae cognoscuntur diversis rationibus, intellectus non potest simul considerare: quia non potest consignari diversis similitudinibus simul, sicut nec corpus diversis figuris; sed ea quae cognoscuntur a ratione, vel quorum unum est ratio alterius, nihil prohibet simul intelligi.

Ad quartum dicendum, quod caelum empyreum non est locus contemplationis secundum ne-

cessitatem, sed secundum congruentiam, sicut et Ecclesiae domus orationis dicitur; et ideo ratio non sequitur.

Expositio textus.

Item Dionysius in Hierarchia . . . ait. Verba quae sequuntur, sunt Gregorii (hom. 54 in Ev.) inducentis auctoritatem Dionysii non quantum ad verba, sed quantum ad sensum.

Et putant quidam Michaellem, Gabrielem et Raphaellem de superiori ordine fuisse. Hoc expresse contradicit Scripturae: quia Michael Daniel. 10, ponitur in ordine Principum; Gabriel autem dicitur de ordine Archangelorum; Raphael autem potest poni in ordine Angelorum secundum ea quae circa singulares personas exereit.

DISTINCTIO XI.

Quod quaeque anima habet Angelum homini ad sui custodiam delegatum, et malum ad exercitium.

Illud quoque sciendum est, quod Angeli boni deputati sunt ad custodiam hominum; ita ut quisque electorum habeat Angelum ad sui profectum atque custodiam specialiter delegatum. Unde in Evangelio (Matth. 18, 10): Veritas pusillorum scandala prohibens, ait: « Angeli eorum semper videntur faciem Patris. » Angelos dicit eorum esse quibus ad custodiam deputati sunt. Super quem locum Hieronymus tradit, unamquamque animam ab exordio nativitatis habere Angelum ad sui custodiam deputatum, inquitur ita: « Magna dignitas animarum est, ut unaquaeque habeat ab ortu nativitatis in custodiam sui Angelum delegatum. » Gregorius quoque dicit (1) (hom. 54 in Evang.) quod unusquisque unum hominum Angelum sibi ad custodiam deputatum, et unum malum ad exercitium habet. Cum enim omnes Angeli boni nostrum bonum velint, communitateque salutis omnium student; ille tamen qui deputatus est alicui ad custodiam, cum specialiter hortatur ad bonum, sicut legitur de Angelo Tobiae (Tob. cap. 5), et de Angelo Petri in Actibus Apostolorum (cap. 12). Similiter et mali angeli cum desiderent malum hominum, magis tamen hominem ad malum incitant et ad nocendum fortius instat ille qui ad exercitium eius deputatus est.

Utrum singulis hominibus singuli Angeli, an pluribus unus deputatus sit.

Solet autem quaeri, utrum singuli Angeli singulis hominibus, an unus pluribus ad custodiam vel ad exercitium deputatus sit. Sed cum electi tot sint quot et boni Angeli sunt, plures constat esse omnes simul bonos et malos homines quam boni Angeli sint; et eam tot sint electi quot Angeli boni, et Angeli boni plures sint quam mali, pluresque sint homines mali quam boni; non est ambiguum plures esse bonos homines quam sint mali angeli, et plures esse malos homines quam sint mali angeli vel boni Angeli.

Confirmat unum Angelum pluribus hominibus deputari, sive simul, sive diversis temporibus.

Ideoque dici oportet, unum eundemque Angelum, bonum vel malum, pluribus hominibus deputari ad custodiam vel exercitium, sive eodem tempore, sive diversis temporibus. Ideo autem dicitur, eodem tempore vel diversis temporibus, quia videtur quibusdam quod omnes homines qui sunt simul

(1) Ex illo quidem refert Ilugo de S. Victore in eruditioribus theologicis, nempe in tract. 2 Summae Sententiarum cap. 9, quavis in Gregorio non occurrat: licet tunc prius vetit ex hom. 54 in Evang. indicabatur ad marginem. Sed ex lib. 2 Moral., cap. 16, analogice colligi potest, ubi non tantum Deo ministrare dicuntur boni Angeli qui adjacent (quasi pars dextra) sed et mali qui probent, vel molestant ac exercent (velut sinistra) (Ec. edit. P. Nicolai).

Quod in hac sententia videtur Augustinus adversari Hieronymo.

Hic autem videtur contradicere Augustinus super eundem locum Epistolae (super Gen. ad litter., lib. 3, cap. 10), dicens: « Non latuit Angelos mysterium regni caelorum; quod opportuno tempore revelatum est propter salutem nostram. Illis ergo a saeculis innouit supra memoratum mysterium: quia omnis creatura non ante saecula, sed a saeculis est. » Attende lector, quia videtur dissentire in hac sententia illustres doctores. Hieronimus, ut omnis repugnantia de medio tollatur, praedicta verba, Haymonem (sup. 5 ad Ephes., sequentes, ita determinemus, ut illis Angelis qui majoris sunt dignitatis, et per quorum ministerium illa nuntiata sunt, ex parte cognita a saeculis fuisse, utpote familiaribus et nuntiis; illis vero qui minoris dignitatis sunt, incognita existisse dicamus, usque quo impleta sunt, et per Ecclesiam praedicata; et tunc ab omnibus Angelis perfecte fuerunt cognita. Constat itaque omnes Angelos in cognitione divinarum mysteriorum secundum processum temporis proficere. Unde non incongruenter ipsi usdem dicitur Angelorum scientiam ac beatitudinem augeri usque ad futuram consummationem, quando in scientia ac beatitudine ita perfectissimi erunt ut nec augeatur amplius nec minatur.

Altorum opinio, qui dicunt, Angelos in quibusdam praedictorum non proficere.

Alii autem dicunt, Angelos in confirmatione, tanta Deitatis dilectione atque notitia fuisse praeditos, ut in his ulterius non proficerent nec profecturi sint: profecturum tamen in scientia rerum exteriorum, sicut in cognitione sacramenti

Incarnationis, et huiusmodi; sed non in contemplatione Deitatis: quia Trinitatem in Unitate et Unitatem in Trinitate non plenus intelligunt sive intellecturi sunt quam ab ipsa confirmatione perceperunt. Ita etiam dicunt, eos in caritate non proficere post confirmationem, quia eorum caritas postea non est aucta; et sic dicunt eos non proficere in meritis; sed hoc quantum ad vim merendi, non quantum ad numerum meritorum. Plura enim bona fecerunt postea quae tunc non fecerant; sed eorum caritas ex qua illa processerunt, non est aucta, ex qua tantum mererent antequam ista adderentur, quantum postea his adiectis. Illud vero quod alii superius dicunt, prohiberi videtur, scilicet quod Angeli usque ad iudicium in scientia et in aliis proficiant.

Quod quaedam auctoritates videntur obviare probabiliori sententiae.

Quibus tamen videtur obviare quorundam auctoritatum verba. Att enim Isidorus in lib. de summo Bono (1): « Angeli in Verbo Dei omnia sciunt antequam fiat; » Sed nec omnia perfecte Angelos scire dixit; et ideo eos in scientia proficere non movet. Gregorius quoque in libro Dialogorum (2) ait: « Quis est quod illi nesciant qui scientem omnia sciunt? » Ubi videtur dicere, quod omnia sciunt Angeli, et nihil sit quod nesciant. Sed accipiendum est hoc de his quorum cognitio hea unum facit cogitorem, ut sunt ea quae ad mysterium Trinitatis et Unitatis pertinent.

(1) Sive Sententiarum lib. 2, cap. 14 (Ec. edit. P. Nicolai).
(2) Lib. 4, cap. 55 (Ec. edit. P. Nicolai).

Divisio primae partis textus.

Postquam determinavit de quibusdam actibus qui consequuntur omnes ordines, scilicet assistere et ministrare; hic determinat de quodam actu ad quem unus ordo specialiter deputatur, scilicet custodire homines; et dividit in partes duas: in prima determinat de Angelis quantum ad officium custodiae; in secunda quantum ad profectum, praedictum officium consequentem, ibi: *Praeterea illud considerari oportet.* Circa primum duo facit: primo determinat veritatem; secundo circa determinata movet questionem, ibi: *Solet etiam quaeri, utrum singuli Angeli singulis hominibus, an unus pluribus ad custodiam vel exercitium deputatus sit.* Ubi tria facit: primo movet questionem; secundo excludit alteram partem, ibi: *Sed cum electi tot sint quot et boni Angeli sunt, plures constat esse omnes simul bonos et malos homines quam boni Angeli sint;* tertio excludit reliquam, et exponit eam, ibi: *Ideoque dici oportet, unum eundemque Angelum bonum vel malum pluribus hominibus deputari ad custodiam vel ad exercitium.*

QUAESTIO I.

Circa custodiam Angelorum quaeruntur hic quinque: 1.º utrum Angeli hominibus ad custodiam deputentur; 2.º ejus ordinis sit custodire; 3.º quorum hominum sit custodiri; 4.º utrum custodes Angeli semper custodiant homines quibus deputantur, vel quandoque eos derelinquant; 5.º cum de salute hominum gaudeant Angeli, utrum e contrario de perditione eorum tristitentur.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum Angeli custodiant homines.

Ad primum sic proceditur. 1. Videtur quod Angeli homines non custodiant. Deus enim est custos hominum, ut dicitur Job 7. Sed profectior est custos qui per seipsum sufficit ad custodiam quam qui custodit medianibus aliis. Cum ergo omne quod est perfectissimum, Deo sit attributum, videtur quod ipse nos per Angelos non custodiat.

2. Praeterea, custodia et conservatio hominum est per gratiam. Sed gratiam Deo immediate infundit animae, et non per Angelos. Ergo videtur quod eis non competat custodire nos.

3. Praeterea, unus effectus custodiae Angelorum ponitur quod deferant orationes nostras ad Deum. Sed hoc videtur omnino superfluum, cum Deus omnia cognoscat. Ergo videtur vanum ponere Angelos hominum custodes.

4. Praeterea, custos ponitur alicui aut propter imbecillitatem, ut scilicet juvetur et defendatur, aut propter ignorantiam, ut instruat; sicut mulieribus et pueris doctores et paedagogi dantur. Sed homo per se potest cognoscere ea quae sunt facienda vel vitanda, per legem naturalem cordi impressam; et potest etiam exequi propter arbitrii libertatem. Ergo videtur quod custodia Angelorum non egeat.

5. Praeterea, custodis officium est retrahere custoditum ab his quae sibi sunt nociva. Sed Angeli non retrahunt homines a peccatis, cum multos in peccata praecipitari videamus. Ergo videtur quod Angeli hominum custodes non sint.

6. Praeterea, custodis est instruere custoditum secundum modum ejus. Sed modus hominis est cognitionem a sensibilibus accipere. Ergo videtur